Vastaanottaja

Eduskunnan hallinto- ja turvallisuusjaoston kuuleminen 4.10.2017 klo 12.45

MAAHANMUUTTOVIRASTON LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2018

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018.

MÄÄRÄRAHAT

Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenot (26.40.01)

Virasto on sitoutunut maahanmuuttopolitiikan tavoitteisiin:

- Edistämme Suomen työllisyyttä ja julkistaloutta vahvistavaa, huoltosuhdetta kohentavaa sekä talouden kansainvälistymistä edistävää työperusteista maahanmuuttoa. Lievennämme EU-alueen ulkopuolisen työvoiman tarveharkintaa, kun se on työllisyyden ja julkistalouden kannalta perusteltua, mahdollistaen yrityskohtaisesti erityisosaajien työllistämisen nopeuttamisen, alueellisen ja alakohtaisen työvoiman turvaamisen sekä käytännön prosessien helpottamisen
- Osallistumme kansainväliseen taakanjakoon pitämällä kiintiöpakolaisten määrän ainakin viime vuosien tasolla
- Nopeutamme viranomaisprosesseja turvapaikkahakemusten käsittelyssä, teemme päätökset palauttamisineen viipymättä ja torjumme väärinkäytöksiä
- Nopeutamme törkeisiin rikoksiin syyllistyneiden, rikoksen uusijoiden ja yleiselle järjestykselle vaarallisten ulkomaalaisten maasta poistamista.

Virasto korostaa näistä tavoitteista niiden vaativuutta sekä seurannaisvaikutuksia määrärahoihin sekä henkilötyövuosiin.

Viraston kuluvan vuoden HTV ennuste on noin 830 henkeä. Henkilöstöä vähennettiin vuoden alussa noin 300:lla turvapaikkayksiköstä. Viraston henkilöstömäärä pysyi kuitenkin ennallaan toimivallansiirron (poliisilta) ja valtion vastaanottokeskusten virastoon yhdistämisen seurauksena. Toimivallan siirron yhteydessä siirtynyt henkilöstömäärä on osoittanut alimitoitetuksi ja aiheuttanut ruuhkautumista sekä ajanvarauksen pitkiä varausaikoja. Havaittujen ongelmien paikkaamiseksi on palkattu lisähenkilöstöä, jolla on saatu asiakaspalvelun tilannetta parannettua.

Vuoden 2018 määrärahat on mitoitettu 7 000 uuden turvapaikanhakijan mukaisesti, minkä lisäksi Maahanmuuttovirasto purkaa aikaisempaa hakemusjonoa. Tulevalle vuodelle osoitettu HTV-määrä (700) on riittämätön. Vaikka turvapaikkahakijamäärä olisikin alemmalla tasolla, turvapaikkayksikön työmäärä pysyy korkeana kun maahan saapuvien turvapaikanhakijoiden lisäksi työkuormaa lisää enenevissä määrin maassa olevien uusintahakemukset, kiintiöpakolaiset sekä oikeusistuimista palautu-

PL 18, 00581 Helsinki
puh. 0295 430 431
faksi 0295 411 720

PB 18, 00581 Helsingfors
tfn 0295 430 431
fax 0295 411 720

P.O. Box 18, FI-00581 Helsinki, Finland
tel. +358 295 430 431
fax +358 295 411 720

vien hakemusten käsittely. Vuodelle asetettu keskimääräinen 120 vrk:n käsittelyaikatavoite asettaa myös lisätarpeita henkilöstön määrälle. 2018 heinäkuussa voimaan tuleva EU:n menettelydirektiivin asettama turvapaikkahakemusten kuuden kuukauden käsittelyaika edellyttää riittävien resurssien ylläpitoa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset tulee korjata Joutsenon säilön lisäkapasiteetin osalta.

Vuodelle 2017 myönnetty lisäys 981 000 euroa sisälsi kertaluonteisia perustamiskuluja mutta myös 550 000 euroa laajennuksesta johtuvia pysyviä toimintamenoja. Vuodelle 2018 ei enää kohdistu perustamiskuluja, mutta sen sijaan laajennetun säilön toimintamenoja koko vuoden osalta. Nämä tulevat jatkossa olemaan vuosittain noin 1 074 000 euroa. Siksi esitämme, että tilapäinen lisäys 981 000 poistetaan ja tilalle kirjataan 1 074 000 pysyvä lisäys.

Lisäksi esitämme lisättäväksi toimintamenoihin Joutsenon vastaanottokeskuksen avoimen vastaanottokeskuksen elinkaarikorjausten vuoksi 192 000 € pysyvän lisäyksen ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän kasvaneen asiakas- ja tehtävämäärän vuoksi 117 000 € pysyvän lisäyksen.

Maahanmuuttoasioissa ja kansalaisuusasioissa hakemusmäärät pysynevät vuonna 2018 entisellä tasolla tai kasvavat maltillisesti. Vastaanottotoiminnassa ja sen ohjauksessa henkilöstömäärää kasvattaa Joutsenon säilöönottoyksikön paikkamäärän lisäys, joka edellyttää 11 HTV:n lisäystä. Tukiyksiköiden henkilöstömäärän osuus on supistunut viraston kasvun myötä noin 25 %:sta alle 15 prosenttiyksikköön. Pitkittynyt työkuormitus on johtanut ylikuormitukseen, joka edellyttää korjaavia toimenpiteitä.

Turvapaikka-, maahanmuutto-, kansalaisuus- ja vastaanottoyksikön sekä asiakaspalvelun henkilöstömäärä muodostaa noin 770 HTV:n tarpeen. Keskitetyt tukitoiminnot edellyttävät noin 140 HTV:tta. Ulkoinen vaihtuvuus ja virkavapaudet tasoittavat HTV-määrää vuositasolla 900 henkeen. Tähän tarpeeseen nähden määrärahakehys on riittämätön.

Viraston toiminta perustuu osaavaan henkilöstöön. Virasto pyrkii kehittämään henkilöstönsä moniosaajiksi, jotka pystyvät hoitamaan laajasti tehtäviä koko Maahanmuutosta kansalaisuuteen -prosessissa. Kun turvapaikkakriisin suuret massat siirtyvät hakemaan kansalaisuutta, HTV-resursseja tarvitaan mutta rahoitus perustuu silloin jo hakemusmaksuihin, mikä vähentää määrärahatarpeita vuosina 2019 ja 2020.

Turvapaikanhakijoiden määrää on vaikea ennustaa. Ennusteen mukaan turvapaikanhakijoiden määrä jäisi pysyvästi korkeammalle tasolle kuin mitä se oli ennen vuotta 2015. Vuonna 2015 koetun kaltaiseen turvapaikanhakijoiden määrän äkilliseen ja nopeaan kasvuun on myös varauduttava. Vastuullisella henkilöstöpolitiikalla pyritään pitämään kiinni osaavasta henkilöstöstä.

Vastaanottotoiminta (26.40.21 Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto, 26.40.22 Vapaaehtoinen paluu, 26.40.63 Vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavat tuet)

Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanoton budjettiin vaikuttaa useita muuttujia. Uusien hakijoiden määrän lisäksi vastaanottomenoihin vaikuttaa koko prosessi:

päätösten tiedoksiannon nopeus, muutoksenhaun kesto hallintotuomioistuimissa, kielteisen päätöksen saaneiden palauttamisen onnistuminen, vapaaehtoisen paluun toimivuus sekä oleskelu luvan saaneiden kuntaan siirtymisen nopeus. Turvapaikkaprosessin haasteet ovat pienentäneet poistumaa vastaanoton piiristä. Varsinkin uusintahakemukset ja oikeusistuimista palautuvien hakemusten käsittely viivyttävät prosessia. Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden maasta poisto on myös osoittautunut haasteelliseksi ja aikaa vieväksi.

Odottaa ensimmäistä päätöstä	3000 hlöä
Päätöksiä tehty 1.1. - 20.9.2017	7500 päätöstä
Oikeusasteissa vireillä	9600 henkilöllä
Päätetyistä on 2017 aikana palautunut 28 %	1100 asiaa
joista menettelyvirheen takia	3 %

Vapaaehtoiseen paluuseen on varattu rahoitusta omalta momentilta. Vapaaehtoista paluuta tuetaan maksamalla matkakustannukset sekä paluuavustuksella, jos palaaja on tuen tarpeessa eikä voi kustantaa paluutaan itse. Vapaaehtoiseen paluuseen hakeutuvien määrä ei ole vastannut odotuksia.

Tehdyistä päätöksistä noin 48 % on myönteisiä. Jakauma kansalaisuuksittain on seuraava: Irak 37 %, Afganistan 17 %, Syyria 17 %, Eritrea 7 %, Somalia 6 %, Iran 5 % sekä muut 10 %. Kielteisistä päätöksistä jakauma on Irak 58 %, Afganistan 19 %, Somalia 7 %, Iran, Venäjä ja Albania kaikki 2 % ja muut 10 %.

Kuluvan vuoden arvio vastaanoton piirissä olevien määräksi on noin 15 750 henkeä. Vuodelle 2018 positiivinen ennuste on 9 500 henkeä.

Henkilöitä vastaanoton piirissä (arvio)	9 500
Vastaanoton keskimääräiset kustannukset per asiakas €/vrk (tavoite)	55
Yhteensä vuoden 2018 aikana (M€)	190,7

Yhteenveto

Maahanmuuttovirasto jatkaa voimakasta uudistamista vuonna 2018. Vastaanottokeskusten integraatio jatkuu ja syvenee kun myös Metsälän säilö siirtyy osaksi virastoa vuoden 2018 alusta.

Virasto on valtakunnallinen toimija, jolla on toimipisteitä Helsingissä, Raisiossa, Vaasassa, Oulussa, Pudasjärvellä, Rovaniemellä, Kuhmossa, Lappeenrannassa, Tampereella, Lahdessa ja Kuopiossa.

Lisäksi vastaanottokeskuksia ylläpidetään eri puolilla Suomea. Turvapaikkakäsittelijöiden määrää voidaan supistaa todennäköisesti 2019 kuluessa kun oikeusasteet ovat saaneet valitusruuhkan käsiteltyä. Tällöin viraston HTV määrä voidaan laskea noin 800 hengen tasolle.

Virasto jatkaa vastaanottotoiminnan kapasiteetin sopeuttamista. Odotettua hitaampi poistuma vastaanoton piiristä on hidastanut vastaanottokapasiteetin supistamista. Täyttöaste vastaanottotoiminnassa oli vuoden 2017 alkupuolella melkein 98 %, mikä asetti haasteita valmiudelle. Tällä hetkellä täyttöaste 92 %.

Vastaanottotoiminnan kustannusten muodostumiseen vaikuttaa monia epävarmuustekijöitä. Positiivinen arvio eri muutostekijöiden kehityksestä yhtyy budjetin perusteisiin, jolloin osoitettu määräraha mahdollistaa vastaanottotoiminnan järjestämisen. Hallituksen esityksen mukaiset toimintamenomäärärahat ja henkilötyövuodet eivät vastaa viraston toiminnalle asetettuja vaatimuksia.

Talousjohtaja Pernilla Wasström

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Maahanmuuttovirasto 03.10.2017 klo 13:34. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu Eduskunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto (sanna.turpeinen@eduskunta.fi)

Tiedoksi Tiina Snellman, sisäministeriö
Jaana Vuorio, Maahanmuuttovirasto
Raimo Pyysalo, Maahanmuuttovirasto